

engood als ge-
en, als de be-
het intiemste
Zusters, waar
dronkenschap,
de tucht wordt
schare wordt
eisch is, naar
lijke tucht be-

fl de ver-
oolang Pre-
Diakenen
ALITEIT der
en, zoolang
ersen en Scha-
oldoende is.
KERKSPLIT-

eel geoor-
eisch.

plitsing kan nu
ouwd. Terecht
derker dan de
idrukte: „De
grooten kerken
grooten kerken
te kerk is naar
ingericht. In
en onder met
vooral in den
igen gemeente
H. H. Kuyper
Onze Stadsker-
in art. 2 van
ilde vastleggen,
grenzen moes-
zijn Pro Rege
Ref., 30 jaar
natiek, hebben
niet in strijd

zakelijkheid er-
erden dan ook
nd. Den Haag
s geweest! Dat
slagen weg. Of
er de gemeente
ke kerken te
felen.

pogingen, die
en, zoowel in
ze stadskerken.
N zijn er voor-

Hoe de draag-
OO, dat elke
ding te verzor-
de gemeen-
daaraan ver-
n losgeknoopt,
st te knopen.
stad en het
en EENHEID.
aar noodig, n.l.

dere bezwaren
tenis, die later
zien.
hler allereerst
zoeken van een

ssing.

het oog worden
kunnen elkaar
lkaar geplaatst,
villen we de
toch KERK-
kan door een
creëren, zoo-
den. DE NOOD
0, om het heil
HET ANDERS
VANWEGE DE

n middelmatig
en van combi-
net één of twee
à vier Gemeen-
en. Zelf hebben
te melgenoegen
in kerkgebouw

voor het groote
n we.

GT DIT MEE?
en toch heeft er
dat de gees-
recht kan
ers zelfstandig
die kerken een
erde kerken...
TSING GEEN
ODLIJDENDE
IN HET LE-
e grondslagen
OMBINEERDE
k te zorgen.

dat de samenstellende deelen geen ge-
brek lijden. De band tusschen deze, als
tezaam gehuwde kerken is vanzelf veel
inniger dan die tusschen de kerken van
een Classis. Zulk een combinatie is
NIET in strijd met het Gereformeerde
Kerkrecht en wordt dan ook heden
overal bijzonder aanbevolen met het
oog op den candidaten-overvloed.

4. Hoe die kersplitsing moet worden aangevat!

Juist omdat de financiële grondslagen blijven
bestaan, kan men eerst de kersplitsing met het
oog op de geestelijke verzorging haar beslag doen
krijgen, eer men overgaat tot de financiële de-
centralisatie. Maar ook deze moet zo spoe-
dig mogelijk volgen om 'tot meerdere
krachtontploffing te komen. Hier wordt
dus niets gewaagd, maar alles gewonnen.

Om dan te komen tot splitsing, beginnen we
met het aanleggen van een plattegrond
van stad of dorp met vermelding van
het aantal gezinnen in elke straat, zoo-
dat men een goed overzicht heeft met het oog op
de indeeling.

Voor een dorp of kleine stad is de gang van
zaken nog al eenvoudig.

Plaatselijke toestanden spreken hier een geducht
woordje mee. Er zijn natuurlijke afscheidingen,
als vaarten en riviertjes, die vanzelf den weg
wijzen. Er behoren soms gehuchten bij, die als
aangewezen zijn om op zichzelf te staan.

Groeit het dorp echter naar het gehucht toe, dan
is het o.i. gewenscht, de nieuw te vormen gemeente
(Dorpsnaam) Oost of West enz. te noemen en een
nieuwe kerk nog op den rand van het dorp te
bouwen, daar de bewoners van het gehucht ge-
woon zijn naar het dorp te loopen, terwijl de dorps-
bewoners het vaak minderwaardig vinden tot een
gehuchtskerk te behoren, met welke zwakheid
men rekening kan houden om de moeilijkheden
niet meerder te maken.

Na de gemeente door kerkbode en anderszins
te hebben rijp gemaakt voor de splitsing, gaat men
over tot de verkiezing van de Kerkeraadsleden.

De Dominee blijft de Dominee van de Moeder-
gemeente en voorloopig ook van de Dochterge-
meente. De ééne week vergadert hij met den éénen,
de andere week met den anderen smallen Kerke-
raad, de derde week met den gemeenschappelijken
breeden met het oog op de financiële aange-
legenheden, totdat heel de splitsing haar beslag
heeft gekregen. De catechisaties blijven voorloopig
één.

Bij een grootstadskerk is de zaak wat inge-
wikkelder.

Nemen wij voor het gemak een groote stad met
8 wijken en 8 predikanten, en 8 kerkgebouwen. Het
getal gemeenten moet verdubbeld. Elk dier stads-
wijken, met min of meer een eigen leven moet een
gecombineerde kerk worden. Maar de Citybuurten
worden almeer ontvolkt. Daar moet dus mee ge-
rekend. Met den plattegrond voor ons worde dus
de stad zóó ingedeeld, dat de Citykerken elk 11
à 1300 zielen en de Combinatie dus een 2500 zielen
telt. De Dominee blijft vanzelf de Predikant van
de sterkste, van de Moederkerk, terwijl de Dochter-
kerk wordt geïnstitueerd. Deze beide Buurtkerken
vormen dus samen een wijkcombinatie onder
een Dominee.

Na de noodige voorbereiding der gemeente, wor-
den ook hier Kerkeraadsleden gekozen en de
Dominee vergadert alweer de ééne week met den
breeden, de volgende met den anderen smallen en
vervolgens met den gemeenschappelijken breeden
Kerkeraad, totdat de financiële splitsing haar be-
slag heeft verkregen en eens in de drie maanden
met den breeden Kerkeraad van de geheele Stads-
combinatie.

Men heeft dan alvast dit voordeel verkregen,
dat slechts een zestiende deel van den massa-
kerkeraad vergadert en dat met volle bevoegd-
heid, zoodat er geen onwaardig spel gespeeld
wordt met onze verantwoordelijkheid bij beslis-
singen over tuchtzaken enz., die bij negen van
de tien Kerkeraadsleden onbekend zijn. Ook de
Dominee kan beter met twee kleine Kerkeraaden
vergaderen, doch met volle bevoegdheid, dan met
een dubbel zoo grooten Kerkeraad, die over een
tweemaal zoo groot ressort zijn scepter voert.

Eens in de drie maanden vergaderen de 16
gecombineerde kerken te zamen ter behartiging
van de gemeenschappelijke belangen. Het agen-
dum en de voorstellen zijn dan echter reeds in
de 8 wijkcombinaties besproken.

Daar deze gecombineerde breede Kerkeraads-
vergadering door vermeerdering der Kerkeraads-
leden allicht plm. 2 maal zoo groot zou worden
als de tegenwoordige, zou het overweging ver-
diene 4 afgevaardigden van elk der 16 kerken
er heen te zenden.

DE CLASSIS.

Daar elk der kerken zelfstandig is, en ze alleen
om de EENHEID als dorps- of stadskerk en om
de eigenaardige financiële toestanden daaruit
voortvloeiende, gecombineerd zijn, heeft elke kerk
ook afgevaardigden naar de Classis te zenden.

Voorloopig dienen deze kerken met eenige tege-
moetkoming behandeld te worden, met het oog

op de financiën, tot de organisatie geconsolideerd
is. Vooral bij een groote stad met haar grooten zelf-
kant heeft dit tijd noodig. Dat voorloopig dus de
Classicale bijdragen dezelfde blijven!

Op den duur zal het echter als een bezwaar ge-
voeld worden, dat de Classis overvleugeld wordt
door de stadskerken. En bovendien, dat ze zoo te
groot wordt. En dan ligt het voor de hand, dat de
grootstadskerken met de randgemeenten tezamen
een eigen Classis vormen, bijv.: de Classis Amster-
dam naast de Classis Amstelland, of hoe men haar
ook noemen wil. W. F. C. v. H.

MUZIKALE KRONIEK

Orgelconcert in de Oude Kerk te Amsterdam door Anthon van der Horst, op 14 Juni 1935.

Ook de Nederlandsche Bachvereniging heeft
getoond bij haar Bach-herdenking, dat ze niet
alleen de groote werken voor koor en orkest nog
eens weer door een sublieme uitvoering onder de
aandacht van het groote publiek wilde brengen,
maar dat ook de orgelliteratuur van Bach de be-
langstelling ten volle waard is. Eén van haar vier
concerten ter herdenking van Bachs geboortedag
heeft ze willen gebruiken om een aantal orgel-
werken van Bach te doen weergeven. Waar Bach
zooveel prachtwerken voor orgel heeft nagelaten,
kan dat niet anders dan toegejuicht worden.

Wie had de Bachvereniging beter kunnen uit-
noodigen om dit concert te geven, dan haar eigen
leider, Anthon van der Horst, die immers niet
alleen als dirigent bekend is, maar evenzeer als
uittmuntend organist en pianist. Door een onge-
steldheid van hem moest het concert, dat als
nummer 3 in de reeks van herdenkingsconcerten
was opgenomen, een maand ongeveer worden uit-
gesteld en kwam dus nu als laatste van de rij.

Het eerste deel van het programma omvatte
één jeugdwerk van Bach en een drietal composi-
ties geschreven op het eind van zijn leven. In
zijn jeugdwerken maakt Bach vaak gebruik van
den variatievorm. Van een koraal werden door
hem evenveel variaties geschreven als er cou-
pletten waren van het op deze melodie gezongen
lied. Het spreekt vanzelf, dat verband moet wor-
den gezocht tusschen de woorden van elk cou-
plet en de variatie, die Bach bij dit couplet schrijft.
Vooral Schweitzer heeft hierop gewezen. Het was
dan ook zijn bedoeling om bij de uitgave van
Bachs orgelwerken, die hij met Widor heeft be-
zorgd (editie Schirmer, New-York), den tekst bij
de Koraalbewerkingen er onder te doen afdruk-
ken. Jammer genoeg is door den oorlog deze uit-
gave gestaakt. Het moet dan ook een gelukkige
gedachte worden genoemd van Van der Horst,
om in het programma den tekst der koralen te
doen afdrukken. Van de variaties of partita's, zoo-
als Bach ze noemt, speelde Van der Horst de
Partita Diverse Sopra: „Christ, der du bist der
helle Tag", terwijl van de werken, uit den laatsten
tijd van Bachs leven gekozen waren de onvol-
tooiden Tripelfuga in d kleine terts, Bachs laatste
werk, waarvan Phil. Em. Bach schrijft: „Ueber
dieser Fuga, wo der Name B. A. C. H. im Kontra-
subject angebracht worden, ist der Verfasser ge-
storben", de kort voor zijn dood door den bijna
blinden Bach gedicteerde Variatie over het koraal:
„Vor deinen Thron tret' ich hiermit" en uit: „Die
Kunst der Fuge" Contrapunctus 11.

Het tweede deel van het programma omvatte:
„Praeludium pro organo pleno" (Peters Band 3
no. 1, het bekende Praeludium in Es groot), een
drietal koraalbewerkingen over de koralen: „Ky-
rie Gott Vater in Ewigkeit", „Christ unser Herr
zum Jordan kam" en „Jesus Christus, unser Heil-
land, der von uns den Zorn Gottes wand"; en ten
slotte de „Tripelfuga pro organo pleno" behoo-
rende bij het Praeludium in Es groot. Al deze
orgelwerken zijn uit het derde gedeelte van de
zoogenaamde „Klavierübung" verschenen in 1739.
Het programma vermeldde hiervan: „De Klavier-
übung behandelt de z.g. Catechismusliederen. Hier-
onder verstond men een kleine verzameling klas-
sieke geworden liederen over de leerstukken van
het Christelijk geloof. De volgorde was dezelfde
als bij den catechismus van Luther. Luther had
een grooten en een kleinen catechismus samen-
gesteld. In den grooten behandelt hij het wezen
van het dogma, de kleine is voor de kinderen
bestemd. Bach voelde zich gedrongen, op dezelfde
wijze te werk te gaan, op één koraal na. Het
geheel wordt ingeleid door het Es dur Praeludium
en besloten met de Tripelfuga in dezelfde toon-
soort."

Uit het voorgaande blijkt wel, dat Anthon van
der Horst met zeer veel zorg zijn programma
had samengesteld. Maar niet minder zorg was
besteed aan de voorbereiding van dit concert.
Alles was in de puntjes af en goed doordacht, zoo-
wel wat phraseering als registratie aanging. Bo-
vendien liet Van der Horst zich niet verleiden
om nu eens te toonen, wat zijn virtuositeit ver-
mocht, b.v. in de weergave van het Praeludium in

Es groot. Door zijn rustigen inzet en niet te snel
tempo kwam alles met groote duidelijkheid tot de
hoorders. Hoeveel beter kwam nu deze schille-
rende compositie tot haar recht, dan bij de uit-
voering door Flor Peeters te Utrecht.

Welk een treffend bewijs van zijn meesterschap
gaf de concertgever bij de weergave van de vijfde
variatie van: „Christ, der du bist der helle Tag",
door het met uitkomende stem spelen van de
melodie in de middenpartij, terwijl de beide andere
stemmen ook voor manuaal geschreven zijn. Het
meest grandioos was wel de overweldigend mooie
vertolking van de derde koraalbewerking uit het
tweede gedeelte van het programma: „Jesus Chris-
tus, unser Heiland, der von uns den Zorn Gottes
wand". Hier spreidde Anthon van der Horst een
buitengewone virtuositeit ten toon en dat zonder
nu zichzelf op den voorgrond te plaatsen. Trou-
wens, dit was juist het schoone van dit geheele
concert, dat de kunstenaar zich zelf gaf om Bach
recht te doen en niet zichzelf zocht.

Hartelijk dank voor de prachtige wijze, waarop
gij, Nederlandsche Bachvereniging, met uw
grooten leider, deze Bachherdenking hebt doen
zijn en zeker niet het minst ook dank voor dit
schoone orgelconcert, dat er het juiste besluit
van was.

B.

D. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

De geestelijk-zedelijke zijde van het Werklozenvraagstuk.

IV.

De taak der Kerk.

De Kerk heeft hier ongetwijfeld een groote taak.
Allereerst om al haar leden in bewegingheid over
dezen nood te doen medeleven.

Vele Christenen peilen immers lang niet diep
genoeg den geestelijken en moreelen noodtoestand
van hun zwaar-getroffen broeders en zusters. Zij
leven veel te gerust voort. Zij hooren alleen tel-
kens van den nood der diaconieën, en dat er weer
een extra-collecte is, maar worden te weinig op de
dreigende geestelijke gevaren gewezen.

Men hoort velen altoos nog maar alleen spreken
over die hooge bedragen, die voor steun uitge-
geven moeten worden, om dan te eindigen met de
verzuchting: dat kan men niet aldoor blijven be-
talen.

Of men hoort hen den nood constateeren, om
dan zuchtend te zeggen: wij moeten allemaal om-
laag. En niet: wij moeten meer één worden en de
zwaarst-getroffenen helpen.

Zeker, de Kerk doet veel, en, al gaat het soms
zuchtend, wij offeren veel voor onze diaconie,
maar wij zijn veel te weinig bewogen over den
geestelijken nood. Wij worstelen en bidden te we-
nig met de bezochten mee.

Als ge de bedragen leest, waarmede met name
onze Gereformeerde Kerken de behoeftigen steun
bieden, dan is het om verwonderd van dankbaar-
heid te zijn. En tegelijk hebben toch vele werk-
loozen 't besef, dat te weinig hun ziele-worsteling
wordt verstaan en zij, met hun moeilijkheden,
niet door onze liefde gedragen worden.

De Kerk moet allereerst meer ontrust worden
over zooveel zielen in nood, die aan haar geeste-
lijke zorgen zijn toevertrouwd.

Dan kan zij ook de geestelijke krachten wijzen,
die in dit alles steun en troost kunnen bieden.

De economische vragen kan de Kerk niet op-
lossen. Dit is ook haar taak niet.

Haar eenige taak is het Evangelie te verkon-
digen. Maar dan het Evangelie nu, hier, in dezen
tijd en op deze plaats aan de menschen van van-
daag met de speciale nooden en behoeften van dit
oogenblik.

Daarom heeft zij over deze speciale nooden te
spreken en den werklozen arbeider den weg tot
steun en kracht te wijzen: Jezus Christus.

Dus heeft de Kerk te prediken, dat dit leven
ook zin heeft, al heeft men geen arbeid. De mensch
zal ook van arbeid alleen niet leven, maar van alle
woord, dat van Gods mond uitgaat. Ook de arbeid
heeft geen doel in zichzelf. Wij arbeiden niet om
te leven, maar wij leven ook niet alleen om te
arbeiten. Wij leven alleen om Gods doel te die-
nen. En dit doel blijft, ook al valt de arbeid weg.

Wij kunnen het vraagstuk der werkloosheid niet
oplossen, maar wij moeten uit het geloof leven,
dat ook in werkloosheid Gods Evangelie een
kracht tot zaligheid is een ieder die gelooft.

Dan durven en kunnen wij zeggen: zilver of
goud heb ik niet, een oplossing weet ik niet, maar
wat ik heb, dat geef ik u: in den naam van Jezus
Christus, sta op en wandel.

Zóó heeft de Kerk de menschen van dezen tijd
het Evangelie te brengen.

Zij kan het, omdat zij nooit in dit heden zich
vastzet. Zij ziet dit heden in het licht van het ver-
leden en de toekomst, immers in het licht van
Jezus Christus. Zij heeft het heil, dat eenmaal ge-
schied is, in Christus' vleeschwording en kruis